

Uvodnik

U ovom svesku *Polimera* težište je na obilježavanju visoke obljetnice jednoga od najpoznatijih i najpriznatijih svjetskih stručnjaka i znanstvenika na području prerade plastike i kaučuka prof. Georga Mengesa. On je jedan od prvih počasnih članova *Društva za plastiku i gumu*, još od davne 1974. godine, i puna je četiri desetljeća član *Međunarodnoga uredničkog vijeća* časopisa *Polimeri*. O njemu je dosta pisano u povodu ranijih obljetnica, u zlatno doba časopisa posvećen mu je cijeli svezak od osamdesetak stranica, a sada ćemo podsjetiti na njegovu svestranost i radove na području proizvodnje plastičnih i gumenih proizvoda.

Raduje vijest da je u siječnju 2014. *Europska komisija* objavila tekst *Za renesansu europske industrije* kojim nastoji upozoriti na ključnu ulogu proizvodnje, osobito industrijske na ekonomski rast i zapošljavanje. Sada je na zemljama članicama da se na zasjedanju *Vijeća Europe* u ožujku dogovore o povećanju udjela industrijske proizvodnje do 2020. i odrede razvojne prioritete. Dopis *Komisije* otkriva ozbiljan jaz između zemalja članica u uvjetima poslovanja i kompetitivnosti, što može vrlo loše utjecati na europske proizvodne lance te cjelokupnu privlačnost za investicije. Iako su neki sektori na globalnom tržištu iznimno dobro pozicionirani, glavnina europske industrijske proizvodnje dosta zaostaje za glavnim takmacima. Zamijećeno je, osim toga, da je Europska unija sve manje privlačna za investicije zbog smanjene potražnje, visokih cijena energije te nepogodnih regulatornih i poslovnih okruženja u odnosu na glavna konkurentna područja. Zato *Komisija* ponovno upozorava na ključnu ulogu naprednih proizvodnih tehnologija u ekonomiji pojedine zemlje i njihove višestruke pozitivne utjecaje na kompetitivnost. (O tome smo čitali i čitamo već gotovo tri desetljeća u tekstovima prof. I. Čatića). Ističe se nadalje da su pojedine industrijske grane pokazale izvanredne izvozne rezultate pridonoseći globalnoj industrijalizaciji, ali to treba osigurati i na području Europske unije. Navodi se primjer *Europskog udruženja za strojeve i opremu* (CECIMO), koje okuplja 15 nacionalnih proizvođača strojeva i opreme. Nakon krize 2008. – 2009. potražnja za strojevima je porasla, ali je i dalje za oko 30 % niža od one prije krize. Mnoge su tvornice nestale (zvuči li vam poznato?), neke su preseljene izvan Europe, dok su one koje su preživjele smanjile ulaganja u opremu, a upravo su ona ključna za rast proizvodnje. Filip Geerts, glavni direktor udruženja *CECIMO*, naglasio je: *Više nego ikad prije treba ulagati u proizvodnju ako Europa želi postići reindustrijalizaciju*. Nadajmo se da će ta nastojanja naći na plodno tlo i u našoj zemlji kao novoj članici EU.

Inače, svjetska, pa i europska plastičarska industrija davno je već zaboravila krizu. Nakon vrlo uspješne izložbe *K '13*, o kojoj u ovom broju donosimo izvješće, i izložba *Interplas*, najveća takva izložba u Velikoj Britaniji, već sada ima izvrsne pokazatelje. Iako će se održati tek za

devet mjeseci, već je rezervirano više od 65 % izložbenog prostora, a to je više od 83 % ukupne površine iz 2011. godine.

A kod nas? Proizvodnje polimera gotovo da više nema. Za sada još postoji nada u ponovno pokretanje proizvodnje u *DINA*-i u Omišlju. Postoji još nekoliko srednjih i malih uspješnih prerađivača (npr. *Muraplast*, o kojem smo pisali u jednome od prošlih brojeva, ili pak *Kaplast*). No za neke od njih mogla bi doći teška vremena ostvare li se nastojanja *Vijeća Europe* da se dodatno opozreuje ili zabrani proizvodnja uglavnom jednokratnih plastičnih vrećica. One se više ne proizvode u većini zemalja Europske unije, ali za nas bi to značilo ukidanje nekoliko tisuća radnih mjesta. *Društvo za plastiku i gumu* nastoji se preko *bloga Plastično je fantastično* i drugim javnim istupima izboriti protiv takvih zabrana u korist selektivnijeg sakupljanja i boljega gospodarenja otpadom. Djelomice je to i namjera rezolucije koju bi *Europski parlament* trebao donijeti u drugoj polovini veljače ove godine. To bi bio dio europske strategije kojom se želi smanjiti količina plastičnog otpada. Europska unija trebala bi uvesti obvezu recikliranja tog otpada. U *Rezoluciji* zastupnici naglašavaju opasnost od plastičnog otpada, za što je kriva slaba primjena zakonodavstva i nepostojanje konkretnih europskih zakona o plastičnom otpadu. Predlaže se uključivanje posebno obvezujućih ciljeva za prikupljanje i razvrstavanje do 80 % otpada. Trebali bi postojati obvezujući kriteriji za recikliranje i usklađeni kriteriji za prikupljanje i razvrstavanje otpada. Istodobno se predlaže radikalno smanjenje potrošnje, pa čak i zabrana uporabe plastičnih vrećica za jednokratnu uporabu. Isto tako predlaže se zabrana opasne plastike kao što je npr. oksoplastika, kao i one koja sadržava teške metale ili dodatke koji otežavaju recikliranje.

Zastupnici smatraju da bi provedba europskog zakonodavstva o otpadu omogućila uštedu od 72 milijarde eura godišnje, povećala godišnji promet sektora gospodarenja otpadom i recikliranja za 42 milijarde eura te stvorila više od 400 000 radnih mjesta do 2020. Ovo posljednje, ako bi se ostvarilo, uvelike bi pridonijelo europskoj ekonomiji.

U već višegodišnjim nastojanjima da održimo časopis na životu, dosta se razmišljalo i o prelasku na isključivo elektroničko izdanje, čime bi se uštedio papir i troškovi distribucije. To je potaknulo raspravu o prednostima i nedostacima elektroničke i papirne inačice. Ali i o još nečemu. U današnje smo vrijeme nekako skloni pomalo zanemarivati pisana izdanja članaka i knjiga. Tekst koji je nedavno objavio gost urednik časopisa *Reinforced Plastics* dodatno je prevagnuo u korist tiskanih izdanja, ali i dodatno potaknuo na razmišljanja o nekritičkom prihvaćanju svega što se nađe na internetu, pa čak ako je izvor *Wikipedia*.

Upozoreno je na sljedeće: u potrazi za razjašnjenjem kratice naziva polimera, u njemačkoj varijanti *Wikipedije* pronađene su dvije vrlo ve-

like pogreške. Objašnjenje je vrlo jednostavno: *Wikipedia* je besplatna, a brzo postavljanje teksta pripomoglo je stvaranju pogrešaka. Vrlo je teško razumjeti da nema garancije za ispravnost unesenih pojmova. *Wikipedia* je predstavljena diljem svijeta prije dosta vremena, postoje mnogobrojni klonovi i traje veoma dugo dok se ne dođe do izvorne stranice. Katkad je mnogo brže pronaći odgovor u knjigama.

Na tom je tragu i razmišljanje glavne urednice časopisa *Bioprocess International* S. Anne Montgomery. Ona komentira sve raširenije mišljenje da će rastuća dostupnost elektroničkih izdanja tekstova u konačnici osuditi izdavaštvo u cjelini na polaganu odumiranje. Pritom smatra da se radi o prijelaznom razdoblju izdavaštva koje uključuje pitanja trajnosti arhiva, prava kopiranja, ali isto tako i lakoće kreiranja dezinformacija. Većina autora prihvaća ispravak teksta, ali pripremu ne. Mnogi ne očekuju da bi trebali, barem u nekom opsegu promijeniti tekst prije objavljivanja. Zato obrazlažući što znači pripremiti tekst za tiskanje, kaže: *Nama je stalo do ispravnosti i integriteta materijala koje tiskamo. Svatko tko se profesionalno bavi objavljivanjem teksta reći će vam da će većina autora u svom tekstu napraviti tipične zatipke* (tipfelere). Zato je potreban netko tko može objektivno pregledati tekst, koji, iako dobro zvuči u autorovoj glavi, možda i nije tako razumljiv nekome drugom. Zbog toga stvarno gledamo svaku rečenicu dostavljenog teksta kako bismo bili sigurni da će učinkovito prenijeti ono što je autor htio reći. Često razbijamo predugačke rečenice na nekoliko dijelova, često mijenjamo pasivni oblik u aktivni ako to pridonosi jasnoci teksta. Važno je kako su strukturirani naslov i podnaslov. To činimo kako bismo očuvali i svoju, ali i autorovu reputaciju na korist čitatelja. Konačno, svjedoci smo kako nerazumijevanje teksta, npr. u farmaceutici može biti kobno. Zbog vrlo brze diseminacije putem elektroničkih medija (kopije, linkovi, pre- i reprintanje) kumulativni učinci pogrešnih izvora u slabo pročišćenim i kontroliranim tekstovima mogu biti i opasni. Osvrće se i na sve veći trend objavljivanja tekstova samo na engleskom jeziku: Nije svim čitateljima engleski materinski jezik pa je pitanje kako bi se neke fraze razumjele u drugim kulturama i jezicima. Mi pripremu teksta ne radimo da bismo pokazali koliko znamo o jeziku, već da prikazemo rad na najbolji mogući način na korist svih nas.*

Kako će završiti dilema *tiskano versus Wikipedia*, nije teško predvidjeti, to više što jedan od najpoznatijih svjetskih izdavača tiskanih rječnika i enciklopedija namjerava prestati upravo s tim dijelom izdavaštva! Možda su za mlađe naraštaje tiskane knjige postale pomalo nepotrebne, ali ovaj naš komplicirani i kompleksni svijet treba sigurne, točne, dostupne pročišćene informacije, koje su provjerili stručnjaci.

Đurđica ŠPANIČEK

* Časopis *Jezik* proglasio je riječ zatipak najboljom novom hrvatskom riječi u prošloj godini.